

Europese Unie

VAN OORLOG NAAR VREDE

HET VERHAAL VAN EUROPA

INONTVANGSTNEMING VAN DE NOBELPRIJS® VOOR DE VREDE DIE
IS TOEGEKEND AAN DE EUROPESE UNIE

Herman Van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad
en José Manuel Durão Barroso, voorzitter van de Europese Commissie

OSLO, 10 DECEMBER 2012

Voorzitter van de Europese Raad Herman Van Rompuy aan het woord

Majesteiten, Koninklijke Hoogheden, Geachte staatshoofden en regeringsleiders, Geachte leden van het Noorse Nobelcomité, Excellenties, Dames en heren,

Wij staan voor u in alle nederigheid en dankbaarheid om namens de Europese Unie deze prijs in ontvangst te nemen.

In deze tijden van onzekerheid brengt deze plechtigheid de mensen overal in Europa in herinnering wat het hoofddoel van de Europese Unie is: het bevorderen van broederschap tussen de Europese volkeren, nu en in de toekomst.

Dat is waar wij vandaag aan werken.

Generaties voor ons hebben daaraan gewerkt.

Generaties na ons zullen daaraan werken.

Ik zou hier in Oslo hulde willen brengen aan alle Europeanen die droomden van een continent dat in vrede leeft met zichzelf, en aan al diegenen die deze droom elke dag opnieuw tot werkelijkheid maken.

Deze prijs is voor hen.

Oorlog is zo oud als Europa. Ons continent draagt de littekens van speren en zwaarden, kanonnen en geweren, loopgraven en tanks, en niet alleen daarvan.

De tragiek van dit alles weerklinkt in de woorden die Herodotus 2500 jaar geleden neerschreef: "In vreedstijd begraven zonen hun vaders; in tijden van oorlog begraven vaders hun zonen."

Maar toch, ... nadat de verschrikkingen van twee verschrikkelijke oorlogen ons continent en de hele wereld hadden overspoeld, ... kwam Europa eindelijk tot duurzame vrede.

In die grauwe dagen lagen onze steden in puin, en voelden velen hun hart beklemd door rouw en wrok. Hoe moeilijk leek het destijds "to regain the simple joys and hopes that make life worth living", de simpele genoegens en verwachtingen te hervinden die het leven de moeite waard maken, in de woorden van Winston Churchill.

Als kind, geboren in België net na de oorlog, hoorde ik de verhalen uit de eerste hand.

Mijn grootmoeder sprak over de Grote Oorlog.

In 1940 moest mijn vader, toen zeventien jaar oud, zijn eigen graf graven. Hij wist te ontsnappen, anders had ik hier niet voor u gestaan.

Het was dus een zeer gewaagde stap voor de initiatiefnemers van de Europese samenwerking om te zeggen: ja, wij kunnen deze eindeloze cyclus van geweld doorbreken, wij kunnen een einde maken aan de logica van vergelding, wij kunnen samen aan een betere toekomst bouwen. Zij hadden verbeeldingskracht.

Natuurlijk zou vrede in Europa ook mogelijk zijn geweest zonder de Unie. Misschien; wij zullen dat nooit weten. Maar het zou zeker niet dezelfde vrede zijn geweest die we nu kennen: een duurzame vrede, geen kille wapenstilstand.

© Europese Commissie

4

Wat die vrede voor mij zo bijzonder maakt, is verzoening.

Zowel in de politiek als in het leven in de ruimste zin is verzoening het moeilijkste wat er is. Verzoening gaat verder dan alleen vergeten en vergeven, of simpelweg het omslaan van een bladzij.

Als je bedenkt wat Frankrijk en Duitsland hadden doorgemaakt..., en welke stap zij toen zetten... Zij ondertekenden een vriendschapsverdrag... en telkens als ik die woorden hoor — *Freundschaft, amitié* — ben ik ontroerd. Dat zijn woorden die tussen mensen klinken, geen woorden voor internationale verdragen. Maar de overtuiging dat de geschiedenis zich niet mocht herhalen, dat het tijd was voor iets geheel nieuws, was zo sterk dat nieuwe woorden moesten worden gevonden.

Voor de mensen was Europa een belofte, Europa stond voor hoop.

Toen Konrad Adenauer 1951 naar Parijs kwam om het kolen- en staalverdrag te sluiten, trof hij op een avond in zijn hotel een geschenk aan. Het was een oorlogsmedaille, een “*Croix de Guerre*”, die had toebehoord aan een Franse soldaat. Zijn dochter, een jonge studente, had de medaille met een briefje voor de bondskanselier achtergelaten als gebaar van verzoening en hoop.

Ik zie een groot aantal andere ontroerende beelden voor mij.

De leiders van de zes staten bijeen om een nieuwe toekomst in te luiden, in Rome, *città eterna*...

Willy Brand die in Warschau neerknielt.

De dokwerkers van Gdańsk aan de poort van hun scheepswerf.

Mitterrand en Kohl hand in hand.

Twee miljoen mensen die in 1989 een menselijke keten vormen van Tallinn, via Riga, tot aan Vilnius.

“ Voor de mensen was Europa een belofte, Europa stond voor hoop. ”

Deze momenten hebben de wonden van Europa geheeld.

Symbolische gebaren alleen zijn echter niet voldoende om vrede te smeden.

De Europese Unie beschikt daarvoor over een “geheim wapen”, een middel zonder weerga, waardoor onze belangen zozeer verweven raken, dat oorlog feitelijk onmogelijk wordt. Voortdurende onderhandelingen over steeds meer onderwerpen, tussen steeds meer landen. Dit is Jean Monnets gulden regel: “Mieux vaut se disputer autour d’une table que sur un champ de bataille.” (“Het is beter om te strijden rond een tafel dan op een slagveld.”)

Als ik het aan Alfred Nobel moest uitleggen, zou ik zeggen: niet zomaar een vredesconferentie, een permanente vredesconferentie!

Ik geeft toe dat sommige aspecten raadselachtig lijken, en niet alleen voor buitenstaanders.

Ministers uit landen waar geen zee te bekennen is, die hartstochtelijk debatteren over visserijquota.

Scandinavische Europarlementariërs die meepraten over de prijs van olijfolie.

De Unie heeft de kunst van het compromis vervolmaakt. Bij ons geen drama van overwinningen en nederlagen; alle landen komen als winnaars uit de besprekingen. Als saaie politiek daarvoor de prijs is, dan is dat maar zo.

Dames en heren,

Het heeft gewerkt.

Vrede is nu vanzelfsprekend geworden.

Oorlog is ondenkbaar.

Maar “ondenkbaar” is niet hetzelfde als “onmogelijk”.

En daarom zijn wij hier vandaag bijeen.

Omdat Europa haar vredesbelofte moet waarmaken.

Voor mij is dat nog steeds het uiteindelijke doel van onze Unie.

Maar deze belofte is voor Europa niet genoeg meer om de burgers te inspireren. In zekere zin is dat een bemoedigend teken: de herinneringen aan de oorlog vervagen.

Maar dat is niet overal zo.

De Sovjetoverheersing in Oost-Europa is pas twintig jaar voorbij.

De Balkan heeft gruwelijke slachtpartijen doorgemaakt. De kinderen die ten tijde van Srebrenica zijn geboren, zijn volgend jaar pas achttien.

Maar ze hebben al broertjes en zusjes die na die oorlog zijn geboren: de eerste echte naoorlogse generatie in Europa. Dat moeten ze ook blijven.

“ Vrede is nu vanzelfsprekend geworden.
Oorlog is ondenkbaar.
Omdat Europa haar vredesbelofte moet waarmaken. ”

Geachte presidenten, eerste ministers, Excellenties,

Waar eerst oorlog woedde, heerst nu dus vrede. Maar er ligt nu nog een historische taak voor ons: de vrede bewaren waar al vrede heerst. Per slot van rekening is de geschiedenis geen roman, geen boek dat we na een happy end kunnen dichtslaan: we blijven zelf ten volle verantwoordelijk voor wat er komen gaat.

Vandaag is dat duidelijker dan ooit tevoren, nu de ergste economische crisis sinds twee generaties ons treft, waardoor mensen in grote problemen komen en de politieke banden van onze Unie op de proef worden gesteld.

Ouders die slechts met moeite de eindjes aan elkaar kunnen knopen, werknemers die pas zijn ontslagen, studenten die vrezen dat ze nooit die eerste baan zullen kunnen vinden, hoe hard ze ook studeren: als zij aan Europa denken, is vrede niet het eerste wat hun te binnen schiet...

Als welvaart en werkgelegenheid — het fundament van onze samenleving — in gevaar lijken, is het niet vreemd dat het gemoed verhardt, dat belangen zich vernauwen en dat zelfs allang vergeten breuklijnen en stereotypen weer de kop opsteken. Voor sommigen zijn niet alleen gezamenlijk genomen besluiten verdacht, maar zelfs het simpele feit dat die besluiten gezamenlijk zijn genomen.

Hoewel we de verhoudingen niet uit het oog mogen verliezen — ook dergelijke spanningen brengen ons niet terug naar het duistere verleden — wordt Europa wel degelijk op de proef gesteld.

6

Staat u mij toe Abraham Lincoln te parafaseren, die sprak toen een ander continent op de proef werd gesteld: wat nu wordt beproefd is “of die Unie, of enige Unie die berust op zo’n opvatting en zo’n ideaal, lang kan blijven bestaan.”

“ Ich bin ein Europäer.
Je suis fier d’être européen.
Ik ben er trots op Europeaan te zijn. ”

Wij antwoorden met onze daden, in het vertrouwen dat wij zullen slagen. We werken er keihard aan om de problemen op te lossen, om weer voor groei en banen te zorgen.

We kunnen natuurlijk niet anders. Maar wat ons drijft is niet alleen dat: ook de wens om ons eigen lot te bepalen, een ongrijpbaar saamhorigheidsgevoel, en als het ware ook de idee van Europa zelf, die door de eeuwen heen tot ons spreekt.

Dat zovele Europese leiders hier vandaag aanwezig zijn, onderstreept onze gemeenschappelijke overtuiging dat we samen uit de crisis zullen komen, sterker dan ooit tevoren. Sterk genoeg om onze belangen te verdedigen en onze waarden te bevorderen.

Wij streven allemaal naar een beter Europa voor de kinderen van vandaag en die van morgen. Zodat anderen later terug kunnen kijken en oordelen dat die generatie, onze generatie, de belofte van Europa gestand heeft gedaan.

Onze jeugd leeft nu al in een nieuwe wereld. Voor hen is Europa een dagelijkse realiteit. En het gaat niet over samen in hetzelfde schuitje zitten. Nee, het gaat erover dat we vrijelijk kunnen delen, reizen en uitwisselen. Dat we een continent, ervaringen, een toekomst delen en vormgeven.

Excellenties, Dames en heren,

Ons continent is na 1945 uit de as herrezen en in 1989 herenigd. Het heeft blijk gegeven van een sterk vermogen om zichzelf opnieuw uit te vinden. Het is de taak van de komende generaties om verder te gaan op dit gezamenlijke avontuur. Ik hoop dat zij deze taak met trots op zich zullen nemen. En dat zij kunnen zeggen, zoals wij dat vandaag kunnen zeggen: Ich bin ein Europäer. Je suis fier d’être européen. I am proud to be European. Ik ben er trots op Europeaan te zijn.

Voorzitter van de Europese Commissie José Manuel Durão Barroso aan het woord

Majesteiten, Excellenties, Dames en heren,

“Vrede is niet slechts de afwezigheid van oorlog, vrede is een deugd”, schreef Spinoza. “Pax enim non belli privatio, sed virtus est”. En hij voegde eraan toe: vrede is “een gemoedstoestand, een geneigdheid tot welwillendheid, vertrouwen, rechtvaardigheid”.

En zo is het: werkelijke vrede is slechts mogelijk als mensen vertrouwen hebben. Als zij zich kunnen vinden in hun politieke stelsel. Als zij ervan overtuigd zijn dat hun grondrechten worden gerespecteerd.

Het is de Europese Unie niet alleen om vrede tussen de volkeren te doen. Als politiek project geeft zij gestalte aan die gemoedstoestand die Spinoza bedoelde. Als gemeenschap van waarden belichaamt zij dit streven naar vrijheid en rechtvaardigheid.

Het staat mij nog helder voor de geest hoe ik in 1974 in een menigte mensen stond, in mijn geboortestad Lissabon, en de straat opging om de vrijheid te vieren. Datzelfde gevoel van vreugde ondervond dezelfde generatie in Spanje en Griekenland. En latere generaties in Midden- en Oost-Europa, en in de Baltische staten, toen zij hun onafhankelijkheid herwonnen. Verschillende generaties Europeanen hebben steeds weer laten zien dat hun keuze voor Europa ook een keuze was voor vrijheid.

Ik zal nooit vergeten hoe Rostropovitsj Bach speelde bij de neergehaalde Berlijnse muur. Dat beeld herinnert de wereld eraan dat het de drang naar vrijheid en democratie was die de aloude scheidslijnen deed verdwijnen en de hereniging van het continent mogelijk maakte. De toetreding tot de Europese Unie was cruciaal voor het consolideren van de democratie in onze landen.

Omdat zij een ereplaats geeft aan de mens en het respect voor de menselijke waardigheid. Omdat zij verschillen een stem geeft en tegelijk voor eenheid zorgt. En zo kon Europa na de hereniging weer met beide longen ademen, zoals Karol Wojtyła zei. De Europese Unie is ons gemeenschappelijke huis geworden. Het “vaderland van onze vaderlanden” zoals Václav Havel het uitdrukte.

“ Het is de Europese Unie niet alleen om vrede tussen de volkeren te doen. Als gemeenschap van waarden belichaamt zij dit streven naar vrijheid en rechtvaardigheid. ”

Onze Unie is meer dan een associatie van staten. Zij vormt een nieuwe rechtsorde, die niet gebaseerd is op een machtsevenwicht tussen staten, maar op de vrije wil van staten om soevereiniteit te delen.

Van het samenvoegen van de kolen- en staalindustrieën tot het afschaffen van de binnengrenzen, van zes lidstaten tot binnenkort achtentwintig, wanneer Kroatië zich bij ons voegt, hebben we een buitengewone Europese reis afgelegd, die ons leidt tot een “steeds hechter verband” door middel van de Unie. Een van de best zichtbare symbolen van onze eenheid hebben we nu dagelijks in onze handen. Dat is de euro, de munteenheid van onze Europese Unie. Wij geven de euro niet op.

Excellenties, Dames en heren,

Vrede kan niet gegrondvest zijn op goede wil alleen. Vrede moet stoeien op een rechtsstelsel, op gemeenschappelijke belangen en op een dieper gevoel tot een gemeenschap van lotsverbondenheid te behoren.

De grondleggers hadden het uitstekend begrepen: om in de twintigste eeuw de vrede te waarborgen, moeten naties verder denken dan de natiestaat. Zoals Walter Hallstein, de eerste voorzitter van de Europese Commissie, zei: “Das System der Nationalstaaten hat den wichtigsten Test des 20. Jahrhunderts nicht bestanden.” (“Het stelsel van natiestaaten heeft de belangrijkste test van de twintigste eeuw niet doorstaan.”) En hij voegde eraan toe: “het heeft in twee wereldoorlogen bewezen niet in staat te zijn de vrede te bewaren.”

Het unieke van het Europese project is dat de legitimiteit van democratische staten wordt gecombineerd met de legitimiteit van supranationale instellingen: de Europese Commissie, het Europese Hof van Justitie. Deze supranationale instellingen behartigen het algemeen Europees belang, verdedigen het algemeen welzijn en belichamen de gemeenschap van lotsverbondenheid. Naast de Europese Raad, waarin de regeringen vertegenwoordigd zijn, hebben wij in de loop der jaren een unieke transnationale democratie ontwikkeld, die gesymboliseerd wordt door de rechtstreekse verkiezingen voor het Europees Parlement.

Ons streven naar Europese eenheid is nooit af. Het is “work in progress” dat het constante en toegewijde zorg vraagt. Het is geen doel op zich, maar een middel tot een hoger doel. In veel opzichten getuigt het van een streven naar een wereldorde waarin het voordeel voor de een niet een nadeel voor de ander hoeft te zijn; waarin het naleven van gemeenschappelijke normen universele waarden bevordert.

We kunnen daarom zeggen dat de Europese Unie, ondanks al haar onvolkomenheden, een krachtige inspiratiebron kan zijn, en ook is, voor velen overal ter wereld. Want de uitdagingen waar we voor staan, verschillen van regio tot regio, maar dat is een schaalverschil, geen verschil van aard.

“ Ons streven naar Europese eenheid is nooit af. Het is “work in progress” dat het constante en toegewijde zorg vraagt. Het is geen doel op zich, maar een middel tot een hoger doel. ”

We delen allemaal dezelfde planeet. Armoede, georganiseerde misdaad, terrorisme, klimaatverandering: dat zijn problemen die niet bij de landsgrenzen stoppen. We delen dezelfde ambities en universele waarden, die geleidelijk in steeds meer landen overal ter wereld vaste grond krijgen. Wij delen “l’irréductible humain”, het onherleidbaar menselijke dat de mens uniek maakt. Behalve tot ons volk, tot ons continent, horen we allemaal tot één mensheid.

Jean Monnet sloot zijn memoires af met de woorden: “Les nations souveraines du passé ne sont plus le cadre où peuvent se résoudre les problèmes du présent. Et la communauté elle-même n’est qu’une étape vers les formes d’organisation du monde de demain.” (“De soevereine naties van het verleden kunnen de problemen van vandaag niet langer oplossen. En de [Europese] Gemeenschap is zelf slechts een fase op weg naar de organisatievormen van de wereld van morgen.”)

Deze federalistische en kosmopolitische visie is een van de belangrijkste bijdragen die de Europese Unie kan leveren tot een wereldorde in de maak.

Excellenties, Dames en heren,

Het concrete optreden van de Europese Unie in de wereld is sterk beïnvloed door de tragische ervaringen van ons continent met extreem nationalisme, oorlog, en het absolute kwaad van de Shoah. Het getuigt van onze wens om niet opnieuw dezelfde fouten te maken.

Dat is het fundament van onze multilaterale aanpak voor een mondialisering die uitgaat van de onderling verbonden beginselen van mondiale solidariteit en mondiale verantwoordelijkheid.

De relaties met onze buurlanden en onze internationale partners, van het Midden-Oosten tot Azië en van Afrika tot Amerika, worden daardoor geïnspireerd.

Ons standpunt tegen de doodstraf en onze steun voor internationale gerechtigheid, via het Internationaal Gerechtshof en het Internationaal Strafhof, zijn daarop gebaseerd.

Ons leiderschap in de strijd tegen klimaatverandering en voor voedsel- en energiezekerheid vindt daarin zijn oorsprong.

Eerlijke mondialisering ligt aan de basis van ons beleid voor ontwapening en tegen de verspreiding van kernwapens.

Ons continent heeft zich vanuit de puinhopen van de oorlog ontwikkeld tot een van de sterkste economieën ter wereld. Het kent de progressiefste sociale stelsels en is de grootste hulpdonor ter wereld. We hebben daarom een bijzondere verantwoordelijkheid ten overstaan van miljoenen mensen in nood.

Het is simpelweg onaanvaardbaar dat in de eenentwintigste eeuw nog steeds ouders machteloos hun kind moeten zien sterven door gebrek aan elke medische zorg, dat moeders een hele dag moeten lopen op zoek naar voedsel of schoon water, dat jongens en meisjes van hun jeugd worden beroofd doordat zij gedwongen worden voortijdig volwassen te worden.

“ Als gemeenschap van volkeren die oorlog hebben overwonnen en totalitarisme hebben bevochten, zullen wij altijd achter degenen staan die naar vrede en menselijke waardigheid streven. ”

Als gemeenschap van volkeren die oorlog hebben overwonnen en totalitarisme hebben bevochten, zullen wij altijd achter degenen staan die naar vrede en menselijke waardigheid streven.

En laat ik het vandaag bij deze gelegenheid zeggen: de situatie in Syrië is een schandvlek voor het geweten van de wereld en de internationale gemeenschap heeft de morele plicht er iets aan te doen.

Het is vandaag de internationale dag van de mensenrechten. Onze gedachten gaan dan ook, meer dan op enige andere dag, uit naar de mensen die overal ter wereld de mensenrechten verdedigen, die met gevaar voor eigen leven de waarden verdedigen die wij allen koesteren. Geen gevangenis kan hun stem smoren; wij horen die stem vandaag in deze ruimte.

Wij gedenken ook dat vorig jaar op ditzelfde podium drie vrouwen een eerbewijs ontvingen voor hun geweldloze strijd voor de veiligheid van vrouwen en de rechten van vrouwen. De Unie is gebouwd op de fundamentele waarde van gelijkheid van mannen en vrouwen, zoals die in 1957 is vastgelegd in het Verdrag van Rome. Wij zijn daarom vastbesloten de rechten van vrouwen overal ter wereld te verdedigen en vrouwen een krachtige stem te geven. Wij koesteren de grondrechten van de kwetsbaarste leden van onze gemeenschap, die de toekomst in hun handen hebben: de kinderen van deze wereld.

Als geslaagd voorbeeld van vreedzame verzoening op basis van economische integratie dragen wij bij tot het ontstaan van nieuwe vormen van samenwerking op basis van uitwisseling van ideeën, innovatie en onderzoek. Wetenschap en cultuur horen thuis in hart van de Europese openheid: zij verrijken ons als individu en scheppen banden die grenzen overschrijden.

Majesteiten, Koninklijke Hoogheden, Geachte staatshoofden en regeringsleiders, Geachte leden van het Noorse Nobelcomité, Excellenties, Dames en heren,

Wij aanvaarden de Nobelprijs in nederigheid en dankbaarheid. Er is geen betere plaats te bedenken om deze visie uit te dragen dan hier in Noorwegen, een land dat zo veel heeft bijgedragen tot de zaak van vrede overal ter wereld.

Vrede in Europa was het belangrijkste waar Alfred Nobel naar streefde. In een vroege versie van zijn testament stelde hij dit zelfs gelijk aan internationale vrede.

Het doet denken aan de eerste woorden van de verklaring van Schuman, het basisdocument waarop de Europese Unie steunt. “La paix mondiale”. “De wereldvrede”, zo zegt Schuman, “kan slechts worden bewaard door de inspanning van alle positieve krachten die hem tegen de dreigende gevaren kunnen beschermen.”

Wat ik vandaag wil zeggen: u kunt erop rekenen dat wij zullen blijven vechten voor duurzame vrede, vrijheid en gerechtigheid in Europa en elders ter wereld.

Het Europese project toont al zestig jaar aan dat het mogelijk is om landen en volkeren over de grenzen heen bijeen te brengen. Dat het mogelijk is de verschillen tussen “de ander” en onszelf te overwinnen.

Wij spreken vandaag de hoop uit, én de belofte, dat de Europese Unie, samen met alle mannen en vrouwen van goede wil, verdeeldheid de wereld uit kan helpen.

Ik dank u.

© Europese Commissie

Nalatenschap van de Nobelprijs: EU-initiatief Vredeskinderen

In 2012 heeft de EU de Nobelprijs voor de Vrede gekregen voor haar inzet voor vrede, verzoening, democratie en mensenrechten in Europa.

Bij de prijsuitreiking vorig jaar beloofde de EU het aan de Nobelprijs® verbonden geldbedrag (930.000 euro) beschikbaar te stellen voor kinderen die niet de kans krijgen om in vrede op te groeien en dit bedrag uit eigen zak te zullen aanvullen tot 2 miljoen euro. Meer dan 28.000 kinderen hebben hier al van kunnen profiteren in het kader van een viertal geselecteerde projecten.

Inmiddels heeft de EU besloten om in de komende jaren door te gaan met dit initiatief, dat daarmee uitgroeit tot een duurzame politieke erfenis van de Nobelprijs en een gericht instrument ter ondersteuning van het onderwijs in conflictgebieden. In 2013 heeft zij het bedrag opnieuw verdubbeld, zodat er dit jaar vier miljoen euro beschikbaar is voor bestaande en nieuwe projecten.

© Europese Commissie

© Europese Commissie

© Europese Commissie

Website van de Nobelprijs voor de vrede voor de EU

Website van EU-initiatief Vredeskinderen

#EUglobalplayer
#EUNobel